

JAK ZVLÁDNOUT KORONAVIRUS A SOUVISEJÍCÍ KRIZOVÁ OPATŘENÍ

PRÁVNÍ INFORMAČNÍ DOKUMENT

ÚVODEM

Pandemie koronaviru (COVID-19) ohrožuje zdraví nás všech. Možná ohrožuje také vaše podnikání. Nouzový stav vyhlášený vládou za účelem omezení šíření viru má totiž dalekosáhlé dopady, s nimiž se budeme muset vyrovnat. V tomto dokumentu najdete základní právní informace, které by vám mohly pomoci celou situaci úspěšně překonat.

Pokud budete chtít podrobněji řešit kteroukoli z níže uvedených otázek, neváhejte se na nás obrátit. Zde jsou naše kontakty:

Jiří Helán, advokát
KROUPAHELÁN advokátní kancelář, s.r.o.
helan@kroupahelan.cz
tel.: 775 298 185
www.kroupahelan.cz

Barbara Palatová, daňová poradkyně
Bookeepio s.r.o.
barbara@bookeepio.cz
tel.: 605 243 669
www.bookeepio.cz

Tento informační dokument je aktuální ke dni **20. 3. 2020**.

CO ZDE NALEZNETE?

VZTAHY SE ZAMĚSTNANCI	4
VZTAHY SE SMLUVNÍMI PARTNERY	9
NÁHRADA ŠKODY ZPŮSOBENÉ NOUZOVÝM STAVEM	12
DANĚ A JINÉ ODVODY DO STÁTNÍHO ROZPOČTU	14
ÚPADEK A SOUVISEJÍCÍ OTÁZKY	15

VZTAHY SE ZAMĚŠTNANCI

MÁM ZAMĚŠTNANCE V KARANTÉNĚ

Zaměstnanec, který se vrátil z rizikové země,¹ musí zůstat po dobu 14 dní v domácí karanténě. To platí také pokud necestoval, ale byl v kontaktu s nakaženými.

Musím ke karanténě přistupovat stejně jako k dočasné pracovní neschopnosti?

Ano. **Nepřítomnost zaměstnance**, kterému byla nařízena karanténa, jste **povinni omluvit**. Zároveň mu v průběhu prvních 14 kalendářních dní budete poskytovat **náhradu mzdy**. Zaměstnanec by se měl prokázat „Oznámením o nařízení karantény“ vystaveným krajskou hygienickou stanicí nebo eNeschopenkou. Tu lze ověřit na e-portálu České správy sociálního zabezpečení.

Během karantény zaměstnanci nelze nařídit, aby pracoval. Můžete se s ním na tom ale dohodnout. V takovém případě bude pracovat na dálku (v režimu home office).

Stejně jako karanténa budou posuzována i jiná opatření dle zákona o ochraně veřejného zdraví, například uzavření obce.

Můžu zaměstnanci nařídit dovolenou?

Ano. Podle zákona máte právo zaměstnanci určit termín čerpání dovolené. Musíte mu to ale písemně oznámit 14 dní předem, pokud jste si s ním nedohodli jiná pravidla, např. v pracovní smlouvě.

¹ Aktuální seznam zemí je dostupný na stránkách Ministerstva zahraničí a bude se pravděpodobně dále rozšiřovat: <https://koronavirus.mzcr.cz/staty-sveta-s-vysokym-rizikem-prenosu-nakazy/>.

ZAMĚSTNANEC SE MUSÍ STARAT O DÍTĚ, KTERÉ KVŮLI NOUZOVÉMU STAVU NECHODÍ DO ŠKOLY, PŘÍPADNĚ O POSTIŽENÉ OSOBY

Může si zaměstnanec vzít home office?

Na práci z domu se musíte dohodnout. Zaměstnanec na ni nemá nárok, stejně tak mu ji ale ani vy nemůžete jednostranně nařídit.

Můžu zaměstnanci nařídit dovolenou?

Ano. Podle zákona máte právo zaměstnanci určit termín čerpání dovolené. Musíte mu to ale písemně oznámit 14 dní předem, pokud jste si s ním nedohodli jiná pravidla, např. v pracovní smlouvě.

Musím zaměstnanci v případě, že se stará o dítě, platit náhradu mzdy (platu)?

Ne. Pokud se zaměstnanec rozhodne, že se bude místo práce starat o dítě mladší 13 let, vznikne na jeho straně překážka v práci. Vy máte povinnost jeho nepřítomnost omluvit a zaměstnanec má právo na státní podporu z nemocenského pojištění, tzv. **ošetřovné**, a to po celou dobu trvání zákazu docházky. Zaměstnanec vám musí předat kopii žádosti o poskytnutí ošetřovného (stačí prostá kopie). Vaší povinností je obdržené podklady předat příslušné Okresní správě sociálního zabezpečení.

CHCI ZAMĚSTNANCE CHRÁNIT A NECHAT JE PRACOVAT Z DOMOVA

Rozhodli jste se, že z důvodu rizika nákazy bude lepší nechat zaměstnance pracovat na home office. Pravidla pro práci z domova stanovuje jako u běžného výkonu práce zákoník práce, mohou však existovat určité výjimky. Pokud zaměstnance necháte, aby si sám určil začátek a konec pracovní doby, **nevztahují se na jeho práci některá zákonná ustanovení** (např. pravidla o náhradě mzdy nebo náhradním volnu za práci přesčas, o svátcích či při tzv. jiných důležitých osobních překážkách v práci; viz § 317 zákoníku práce). Naopak pokud zaměstnanci začátek a konec pracovní doby pro home office výslovně stanovíte, pravidla se oproti běžnému stavu, kdy zaměstnanec dochází na pracoviště, nemění.

Zaměstnanci náleží při práci z domova **stejná odměna za práci**. Další otázky (bezpečnost a ochranu zdraví, náhradu nákladů zaměstnance apod.) by měla ideálně upravovat písemná dohoda se zaměstnancem či vnitřní předpis.

CHCI, ABY ZAMĚSTNANCI NADÁLE CHODILI DO PRÁCE A ZÁROVEŇ BYLI NA PRACOVIŠTI CHRÁNĚNI

Zaměstnavatel má ze zákona povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci. V současné situaci by se mělo jednat minimálně o **obstarání dezinfekčních prostředků, případně rukavic a roušek či respirátorů**. S ohledem na aktuální stav na trhu je však tento požadavek velice obtížně splnitelný. Zaměstnavatel by tedy měl alespoň umožnit zaměstnancům **nošení roušek či respirátorů z jejich vlastních zásob** a také **přizpůsobit organizaci práce zvýšeným hygienickým požadavkům**.

Můžu vyslat zaměstnance na pracovní cestu?

I v současné situaci lze zaměstnance vyslat na pracovní cestu v rámci ČR. Zaměstnavatel má ovšem v tomto případě povinnost **zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnance** (např. obstarat ochranné pomůcky či dezinfekci) a zaměstnanec má zase ze zákona možnost cestu **odmítnout z důvodu ohrožení života a zdraví**. Na takové rozhodnutí zaměstnavatel nemůže pohlížet jako na nesplnění pracovních povinností a **nemůže se zaměstnancem kvůli tomu rozvázat pracovní poměr**.

NEMÁM PRO ZAMĚSTNANCE PRÁCI

Můžu zaměstnanci převést na jinou práci?

Ano. Jestliže práce, kterou má zaměstnanec nově vykonávat, spadá do druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě, můžete zaměstnanci výkon této práce nařídit. Pokud chcete, aby zaměstnanec vykonával jiný druh práce, můžete se zaměstnancem na takovém řešení dohodnout (např. uzavřít dodatek k pracovní smlouvě).

Vláda nám nařídila uzavření provozu a zaměstnanci tak nemůžou vykonávat svou práci. Jak mám postupovat?

Pokud patříte mezi podnikatele, jejichž provozovny byly do 24. 3. uzavřeny, a nemáte pro zaměstnance práci, nabízejí se 2 možnosti:

- I. Dohodnout se na tom, že zaměstnanec bude nyní **čerpat dovolenou**.
- II. Pokud skutečně nemůžete zaměstnanci přidělit žádné úkoly a zároveň jste se s ním nedohodli na čerpání dovolené, vzniká tzv. **překážka v práci na straně zaměstnavatele**. Zaměstnanec v takovém případě nemusí chodit do práce a vy

máte povinnost platit mu **100% náhradu průměrného výdělku** (tak jako během dovolené).²

My se domníváme, že se nabízí i třetí možnost, kterou je **využití institutu tzv. částečné nezaměstnanosti z důvodu snížení odbytu**. Pokud totiž vaši zaměstnanci nemají práci na celou týdenní pracovní dobu, můžete jim snížit mzdu až na **60 % průměrného výdělku**.

Pokud nespadáte pod žádnou odborovou organizaci, **můžete v této věci vydat vnitřní předpis, kterým mzdy takto snížíte**.

Nicméně vláda dne 19. 03. 2020 schválila program na náhradu uznatelných nákladů na zaměstnance vzniklých od 01. 03. 2020. Nyní bude stát kompenzovat zaměstnavatele ve dvou režimech uvedených níže.

Mám nárok na příspěvek od státu?

Vláda nyní bude kompenzovat zaměstnavatelům uznatelné náklady na zaměstnance vzniklé od 01. 03. 2020, a to ve dvou režimech:

- I. Nařízení karantény zaměstnancům** – zaměstnavatelé dostanou od státu plnou výši vyplácené náhrady mzdy, tj. 60 % průměrného výdělku.
- II. Nemožnost přidělovat práci zaměstnancům z důvodu mimořádných krizových opatření vlády (uzavřené provozy)** – zaměstnavatelé dostanou od státu 80 % vyplácené mzdy, měli by přitom zaměstnanci vyplácet 100 % náhradu průměrného výdělku (jako při dovolené).

Uplatňovat náhrady je možné přes Úřad práce, a to na základě dohody uzavřené s Úřadem práce.

Můžu zaměstnancům snížit jednostranně mzdu?

Ano, vždy však pouze do budoucna a pouze pokud ji stanovujete mzdovým výměrem či vnitřním předpisem. Změnu je potřeba oznámit zaměstnanci nejpozději v den, od kterého má sníženou mzdu pobírat. Snížením mzdy však nesmíte zaměstnance diskriminovat. **Vyhnete se tomu, že snížíte mzdu jen některým zaměstnancům, zvláště na stejných pozicích. Zároveň mzda nesmí klesnout pod úroveň tzv. zaručené mzdy či minimální mzdy. V případě, že výši mzdy stanovuje pracovní smlouva (nikoliv mzdový výměr), je třeba se na snížení dohodnout.**

² Tento názor aktuálně zastává Ministerstvo práce a sociálních věcí.

V současné situaci nemám zaměstnance z čeho platit. Co mám dělat?

Některé zaměstnance můžete **propustit pro nadbytečnost**, samotné výpovědi ale musí předcházet rozhodnutí o přijetí organizační změny (propuštění zaměstnanců). Zaměstnanci v takovém případě náleží **odstupné v zákonné výši**.

VZTAHY SE SMLUVNÍMI PARTNERY

MÁ PANDEMIE VLIV NA POVINNOST PLNIT SMLOUVY?

Pandemie jakožto nepředvídatelná událost může být považována za případ působení **vyšší moci**. To ovšem neznamená, že závazky automaticky zanikají nebo že smlouvy nemusíte plnit. **Pokud jste si výslovně nesjednali, že vyšší moc vylučuje vaše prodlení, máte povinnost svůj závazek řádně a včas splnit**, nehledě na mimořádnou situaci. V případě vašeho prodlení po vás může druhá strana požadovat i úrok z prodlení či ujednané smluvní pokuty.

Jestliže jste si sjednali, že vyšší moc představuje důvod pro ukončení smlouvy (ať už výpovědí či odstoupením) nebo její změnu, tato ustanovení můžete nyní využít. Vždy ale samozřejmě záleží na přesném znění podmínek smlouvy.

Budete-li nyní uzavírat nové smlouvy, doporučujeme vám ujednat si v nich pravidla pro nepředvídatelné události.

MŮŽU SE DOHODNOUT S DRUHOU STRANOU, ŽE SVŮJ ZÁVAZEK SPLNÍM POZDĚJI?

S vašimi smluvními partnery můžete uzavřít dodatek ke smlouvě, ve kterém si termíny splnění závazků upravíte. **Tento postup je z hlediska zachování dobrých obchodních i lidských vztahů a vzhledem k mimořádnosti současné situace nejvhodnější.**

MŮŽU SE DOMÁHAT JEDNÁNÍ O ZMĚNĚ SMLOUVY?

Ano, pokud nastala tzv. podstatná změna okolností (§ 1765 občanského zákoníku). O tu se jedná v případě, kdy v důsledku změny (kterou jste nemohli rozumně předpokládat ani ovlivnit a která nastala až po uzavření smlouvy) **došlo k hrubému znevýhodnění smluvní strany**. Pro posouzení situace je tedy podstatné, kdy došlo k uzavření smlouvy a zda bylo možné předvídat, že vypukne pandemie a budou přijata nynější opatření.

Jsou-li uvedené podmínky naplněny, můžete se u svého smluvního partnera domáhat obnovení jednání o smlouvě. Pečlivě si ale předtím ověřte, zda jste na sebe nebezpečí změny okolností ve smluvních podmínkách výslovně nepřevzali (§ 1766 občanského zákoníku) nebo zda jste neuzavřeli smlouvu v době, kdy bylo možné omezení spojená s pandemií předpokládat či kdy už byla krizová opatření dokonce v chodu.

Pokud druhá strana váš požadavek odmítne, můžete se změny nebo zrušení závazku domáhat u soudu (§ 1766 občanského zákoníku).

MŮŽU OD SMLOUVY Z DŮVODU PANDEMIE A S NÍ SOUVISEJÍCÍCH OPATŘENÍ Odstoupit?

Důvody odstoupení od smlouvy jsou obvykle uvedené přímo ve smlouvě. Primárně tedy musíte vycházet z ní.

Pokud smlouva o odstoupení mlčí, přichází na řadu občanský zákoník. Odstoupení je v první řadě možné z důvodu **podstatného porušení smlouvy**. Tím je obecně takové porušení, kvůli kterému by druhá smluvní strana smlouvu vůbec neuzavřela, kdyby jej při uzavírání smlouvy předvíдалa (§ 2002 odst. 1 občanského zákoníku). Příkladem může být dodání zboží s významným zpožděním,⁴ nedodání zboží, nezaplacení kupní ceny apod. V takovém případě můžete od smlouvy odstoupit ihned a bez výzvy k nápravě či upozornění. Stejně jste oprávněni postupovat i tehdy, pokud z chování druhé strany nepochybně vyplývá, že smlouvu poruší podstatným způsobem, a pokud zároveň nevyhoví vaši žádosti o poskytnutí přiměřené jistoty, že smlouvu splní (např. druhá strana vám před termínem dodáním zboží sdělí, že jej nevyrobí a nedodá).

Pokud je **porušení smlouvy nepodstatné** (nesplňuje výše uvedenou definici podstatného porušení), je třeba druhé smluvní straně stanovit nejprve **dodatečnou přiměřenou lhůtu** ke splnění její povinnosti. Nesplní-li druhá smluvní strana svůj závazek ani v této lhůtě, můžete od smlouvy odstoupit.

Vždy je tedy potřeba nejprve posoudit povahu porušení smlouvy a poté zvolit další postup.

⁴ V některých případech může být podstatným porušením smlouvy jakékoli zpoždění s dodáním zboží (tzv. **fixní závazek** dle § 1980 občanského zákoníku). Ukázkovým příkladem může být opožděné dodání denního tisku či čerstvého pečiva.

MÁ PANDEMIE VLIV NA POVINNOST HRADIT ŠKODU ZPŮSOBENOU PORUŠENÍM SMLOUVY?

Jak jsme uvedli výše, pandemii lze považovat za vyšší moc. A zákon stanoví, že ten, **kdo z důvodu vyšší moci poruší smlouvu, není povinen hradit škodu**, kterou tím způsobí (§ 2913 odst. 2 občanského zákoníku).

Toto pravidlo se nevztahuje na situaci, kdy jste už při uzavření smlouvy mohli vědět, že ji nebudete moci kvůli pandemii splnit, a také na situaci, kdy je pro vás splnění závazku pouze obtížnější, a nikoli nemožné.

Domníváme se, že vyšší moci se nyní nelze dovolat také tehdy, pokud nejste schopni platit faktury, protože vám v současnosti neplatí vaši odběratelé (tzv. **druhotná platební neschopnost**). Krizová opatření zatím netrvají dlouho, online platební systémy fungují bez problému a podnikatelé by měli krátké výpadky příjmů předvídat a být na ně připraveni. V případě delšího trvání krizových opatření a prohlubování ekonomických problémů však i tato situace může být uznána za působení vyšší moci.

Každý případ je vždy třeba posoudit individuálně a se zohledněním dalšího vývoje situace.

CO DALŠÍHO TEĎ MŮŽU SE SVÝMI SMLUVNÍMI VZTAHY DĚLAT?

Současná situace je velmi složitá pro všechny podnikatele. Doporučujeme proto, abyste se se svými obchodními partnery **vždy zkusili dohodnout** – to je velmi často nejefektivnější a nejrychlejší cesta k vyřešení problému.

Obecně je nyní potřeba hlavně udělat si **pořádek ve svých smlouvách**. V krizových situacích je dobré vědět, co a kdy můžu chtít po svých obchodních partnerech a zároveň i co a kdy můžou chtít partneři po mně. Díky tomu se dokážete lépe připravit a případně s partnery také **včas vyjednat změnu smluv**. Zároveň je v této situaci více než kdy jindy potřeba hlídat si cashflow.

NÁHRADA ŠKODY ZPŮSOBENÉ NOUZOVÝM STAVEM

Vláda v reakci na pandemii vyhlásila na základě krizového zákona nouzový stav a nařídila řadu opatření (zákaz maloobchodního prodeje a prodeje služeb v provozovnách, zákaz kulturních a dalších akcí, zákaz cestování do zahraničí apod.).

Pokud vám kvůli těmto opatřením vznikla škoda, stát má obecně podle § 36 krizového zákona povinnost nahradit vám ji.

JAKÉ JSOU PODMÍNKY PRO ZÍSKÁNÍ NÁHRADY ŠKODY?

Abyste mohli náhradu škody od státu obdržet, musíte splnit následující požadavky:

I. Prokázat existenci škody.

Existenci škody lze prokázat nutností zavřít provozovnu, zrušit plánovanou kulturní či jinou událost apod. Škoda, která vám vznikla kvůli opatřením, k nimž jste se rozhodli z vlastní vůle, vám nahrazena nebude.

II. Prokázat, že škoda byla způsobena v jasné příčinné souvislosti s nouzovým stavem

Náhrada škody neslouží ke krytí škod způsobených samotným rozšířením koronaviru (tj. například snížení tržeb kvůli pandemii před nařízením krizových opatření nebo po jejich skončení). V některých situacích bude zřejmě velmi obtížné prokázat, jaká část škod vznikla kvůli krizovým opatřením a jaká kvůli samotnému rozšíření viru.

III. Prokázat, že škodě nebylo možné předejít ani ji snížit.

V některých případech lze škodě předcházet nebo ji alespoň snížit. Účinným prostředkem, jak toho dosáhnout může být například nábor brigádníků na práci zaměstnanců v karanténě nebo nákup zboží, které sami nemůžete vyrobit, u subdodavatelů.

CO PRO ZÍSKÁNÍ NÁHRADY ŠKODY OD STÁTU MŮŽU DĚLAT NYNÍ?

Doporučujeme vám, abyste **shromažďovali veškeré podklady, které by mohly prokázat, že vám vznikla škoda**. Patří k nim například:

- I. zrušené objednávky (ideální by bylo, kdyby vaši odběratelé výslovně uvedli, že objednávky ruší kvůli krizovým opatřením souvisejícím s koronavirem);
- II. fotodokumentace zboží (zejména pokud se jedná o zboží, které podléhá rychlé zkáze, jako jsou potraviny) a doklady o tomto zboží (objednávky, faktury);
- III. doklady prokazující snížení tržeb (faktury a jiné doklady alespoň za rok 2019 a stejné doklady za období trvání nouzového stavu).

KDY A KDE MÁM O NÁHRADU ŠKODY ŽÁDAT?

Žádost o náhradu škody můžete podat **do 6 měsíců od momentu, kdy jste se o škodě dozvěděli** a zároveň nejpozději do 5 let od jejího vzniku, a to u **orgánu, který krizové opatření vydal**. Dále doporučujeme žádost z opatrnosti podat i u **Úřadu vlády ČR a Ministerstva vnitra ČR**. Je možné, že dříve podané žádosti budou vzhledem k předpokládanému zahlcení vyřízeny rychleji, a nelze vyloučit, že i příznivěji.

JAKOU MÁM ŠANCI SE ŽÁDOSTÍ NA NÁHRADU ŠKODY USPĚT?

To se v současnosti velmi těžko odhaduje. Vzhledem k celospolečenským dopadům koronaviru a souvisejících opatření a s přihlédnutím k celkovému rozsahu škod nelze vyloučit, že **náhrada škody ze strany státu bude poskytována pouze v omezeném rozsahu**. Zejména dosud není jisté, jestli bude přistoupeno pouze k úhradě skutečných škod, anebo bude hrazen i ušlý zisk. Vzhledem k nastalé situaci je také možné, že stát bude velké množství nároků odmítat. V takovém případě se lze náhrady škody domáhat soudně. **Řízení ovšem může trvat delší dobu a vyžádat si další náklady**.

Určitě ale nic nezkazíte, budete-li nyní **shromažďovat podklady** pro případné uplatnění náhrady škody a ušlého zisku.

DANĚ A JINÉ ODVODY DO STÁTNÍHO ROZPOČTU

MŮŽU SVÉ DAŇOVÉ POVINNOSTI SPLNIT POZDĚJI?

Kvůli mimořádné situaci lze **přiznání k dani z příjmů** za rok 2019 podat až o tři měsíce později, tedy až **do 1. července 2020**. V této souvislosti upozorňujeme osoby samostatně výdělečně činné, že zatím nebyl schválen žádný komplexní odklad podání přehledů pro zdravotní pojišťovnu a správu sociálního zabezpečení. Některé zdravotní pojišťovny však již odklad umožnili, a to až do 3. srpna 2020.⁵

U daně z přidané hodnoty je bohužel situace odlišná. Liberalizační balíček přijatý vládou dne 16. 3. 2020 sice jistě úlevy přinesl, jedná se ale spíše o úlevy „kosmetické“. Termíny pro podání daňového přiznání, kontrolního hlášení ani platby DPH se nemění.

Nemáte-li na uhrazení daně dostatek financí, můžete požádat správce daně o tzv. posečkání úhrady daně dle § 156 daňového řádu. V období epidemie není třeba platit správní poplatek spojený s touto žádostí.⁶

CO KDYŽ NEZAPLATÍM VČAS ODVODY Z MEZD NA SOCIÁLNÍM A ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ?

Za opožděně uhrazené pojistné vám budou správa sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny vyměřovat penále ve výši 0,05 % dlužné částky za každý kalendářní den prodlení. V obou případech je možné požádat o prominutí tohoto penále.

Dejte si pozor zejména na tu část pojistného a daně z příjmů, kterou zaměstnanci strhnete ze mzdy. Pokud ji následně neodvedete příslušné instituci, vaše jednání může naplňovat znaky **trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby** (§ 241 trestního zákoníku).

⁵ Například VZP nebo ZPMVČR

⁶ Vzor žádosti o posečkání úhrady daně naleznete například zde: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/informace-stanoviska-a-sdeleni/2016/informace-k-moznosti-pozadat-o-poseckani-7542>

ÚPADEK A SOUVISEJÍCÍ OTÁZKY

I přes veškerou vaši snahu může dojít k tomu, že vaše společnost nebude moci plnit své závazky a dostane se do **úpadku**. Ten je v § 3 insolvenčního zákona popsán jako stav, kdy má dlužník **více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit** (zákon konkrétně uvádí příklady, kdy dojde k zastavení plateb podstatné části závazků společnosti, případně k neplnění závazků po dobu delší než tři měsíce po lhůtě splatnosti). Úpadkem je i situace, kdy je dlužník **předlužen**, tj. má více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.

Může se stát, že vaše společnost prozatím v úpadku není, ale lze předpokládat, že úpadek brzy nastane a není ho možné již odvrátit. Jde pak o tzv. **hrozící úpadek**.

V těchto situacích je možné, že některý z vašich **věřitelů podá insolvenční návrh**, kterým bude zahájeno insolvenční řízení. Jeho podstatou je rozhodnutí o tom, že vy nebo vaše společnost je v úpadku a jakým způsobem bude úpadek řešen (u obchodních společností jde zpravidla o tzv. konkurs).

Pokud jste si úpadku nebo hrozícího úpadku vědomi, neměli byste jen čekat, že vše přejde, anebo na vás podá insolvenční návrh váš věřitel. Zákon vám klade určité povinnosti.

JAK POSTUPOVAT, KDYŽ VAŠÍ SPOLEČNOSTI HROZÍ ÚPADEK?

Pokud v důsledku současných událostí očekáváte, že vaše společnost bude brzy v úpadku, je na čase, aby jednal zejména statutární orgán společnosti a rovněž majoritní společník (tzv. ovládající osoba). Oba mají totiž povinnost jednat s **péčí řádného hospodáře**. Ta v tuto chvíli znamená, že je třeba dělat vše rozumné a předpokladatelné k tomu, aby k úpadku nedošlo. Snažte se tedy jít vpřed, změnit způsob svého dosavadního podnikání, inovovat, být za cenu např. snížení mezd a propouštění, abyste se vyhnuli úpadku.

Pokud statutární orgán ani majoritní společník neučiní žádné kroky k odvrácení úpadku, mohou za tuto nečinnost být odpovědní.

U majoritního společníka může dle § 76 a § 68 zákona o obchodních korporacích soud konkrétně **rozhodnout** o tom, že majoritní společník **ručí za dluhy společnosti v úpadku**, pokud přispěl ke vzniku tohoto úpadku (tj. porušil péči řádného hospodáře).

MŮŽU ZE ZBÝVAJÍCÍHO MAJETKU VYPLATIT NĚKTERÉ VĚŘITELE?

Pokud vaše společnost dluží např. finančnímu úřadu, okresní správě sociálního zabezpečení nebo jinému důležitému subjektu, může vás to svádět **k zaplacení některých dluhů přednostně**. Takový krok vám ale rozhodne bez uvážení nedoporučujeme.

Pokud společnost vyplatí některému z věřitelů částku vyšší, než by dostal v insolvenčním řízení (poměrnou část ze zpeněžení majetkové podstaty), může toto jednání **společnosti i jejího statutárního orgánu naplnit znaky trestného činu zvýhodnění věřitele** (§ 223 trestního zákoníku).

Trestní odpovědnost se ale **nevztahuje na zaplacení závazků věřitelům, od kterých očekáváte nějaká protiplnění** (dodávky elektřiny, prodejního zboží či jiných služeb nutných pro udržení chodu společnosti). Ty totiž společnost **potřebuje k odvrácení úpadku**.

KDY MÁM POVINNOST PODAT INSOLVENČNÍ NÁVRH ZA SVOU SPOLEČNOST?

Pokud je vaše společnost v **úpadku**, i když jste se ji pokusili oživit, není čas věc odkládat. Dle § 98 insolvenčního zákona totiž má společnost povinnost podat insolvenční návrh **bez zbytečného odkladu** poté, co se o svém úpadku **měla dozvědět**.

Pokud tak neučiní, **odpovídá věřitelům za vzniklou škodu**. **Výše škody** odpovídá rozdílu mezi zjištěnou výší přihlášené pohledávky věřitele a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení skutečně obdržel.

V tuto chvíli by neměl otálet zejména **statutární orgán** společnosti, na jehož bedrech tato povinnost leží. Jinak poruší svou povinnost péče řádného hospodáře.

CO SE STANE, KDYŽ SE STATUTÁRNÍ ORGÁN NESNAŽÍ ODVRÁTIT HROZÍCÍ ÚPADEK?

Pokud statutární orgán neudělá vše rozumné a předpokladatelné v dané situaci k tomu, aby hrozící úpadek odvrátil, může to mít pro něj neblahé následky.

Insolvenční soud totiž dle § 68 zákona o obchodních korporacích může poté, co rozhodne o úpadku společnosti, **rozhodnout** o tom, že **statutární orgán ručí za dluhy společnosti** (bez jakéhokoliv omezení).

Pokud v průběhu insolvenčního řízení vyjde najevo, že výkon funkce statutárního orgánu vedl k úpadku, může insolvenční soud dle § 64 zákona o obchodních korporacích rozhodnout i o **vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce**. Dle § 63 téhož zákona navíc může soud rozhodnout, že člen statutárního orgánu nesmí po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o vyloučení **vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoli obchodní korporace** nebo být osobou v obdobném postavení (např. prokurista). To znamená, že okamžikem právní moci rozhodnutí **zaniknou i všechny současné funkce tohoto statutárního orgánu** v jiných společnostech.

Ani jeden z hororových scénářů ale **nemusí nastat**, pokud bude statutární orgán **jednat s péčí řádného hospodáře** a pokud bude schopen toto jednání soudu **prokázat**. Doporučujeme proto vést si vzájemnou komunikaci, objednávky i jiné činnosti související s chodem společnosti v písemné podobě a neotálet, pokud je zřejmé, že společnost je v úpadku.

LÁMETE SI HLAVU S DALŠÍMI OTÁZKAMI? NAPIŠTE NÁM!

Jiří Helán, advokát
KROUPAHELÁN advokátní kancelář, s.r.o.
helan@kroupahelan.cz
tel.: 775 298 185
www.kroupahelan.cz

Barbara Palatová, daňová poradkyně
Bookeepio s.r.o.
barbara@bookeepio.cz
tel.: 605 243 669
www.bookeepio.cz